

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ У СИСТЕМІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

РЕДЬКО Алла Олександрівна – здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 328.185:342.553(477)

В статті досліджені причини існування такого негативного явища в системі органів місцевого самоуправління, як корупція. Проаналізовані сучасні методи боротьби з нею і пропонується нові способи її протидії з урахуванням умов нинішнього часу.

Ключові слова: корупція, органи місцевого самоврядування, адміністративна відповідальність, дисциплінарна відповідальність, кримінальна відповідальність.

На сьогоднішній день в Україні корупція набула ознаки системного явища, яке поширює свій негативний вплив на деякі сфери суспільного життя та є засобом для досягнення певних цілей. Реформування системи запобігання і протидії корупції є одним із важливих аспектів сучасної державно-правової політики в Україні. В умовах соціально-політичної кризи, яка охопила Україну необхідним є формування у суспільства довіри до влади, зростання економічного потенціалу держави, покращення добробуту громадян.

Проблемами протидії такому явищу, як корупція, займались окремі вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: О.М. Бандурка, В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Зуй, С.В. Ківалов, Л.В. Коваль, Т.О. Коломоєц, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янець, Н.П. Матюхін, О.І. Остапенко, І.М. Пахомов, В.П. Петков, М.І. Мельник, Є.В. Невмержицька, О.Ф. Скакун та інші.

М.І. Мельник зазначає, що корупція є складним, багатоаспектним негативним явищем, яке перетворилось у глобальну проблему не тільки для України, але й для світового співтовариства в цілому [1, с.79].

На думку О.М. Бандурки та Л.М. Давиденка, поняття «причини злочинності» охоплюється комплексом взаємодіючих детермінантів. Шукати серед них ті, які можна було б назвати причинами або умовами злочинності, це все рівно, що шукати в копці сіна сірник або голку. Тим більше, що в одному випадку конкретне явище може виступати причиною, а в іншому – умовою здійснення конкретного злочину [2, с.39-40].

Одним із основних центрів публічної влади, яка максимально наближена до людини, є органи місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування розв'язують значну частину місцевих справ, діючи в межах закону, під свою відповідальність та в інтересах населення.

Пунктом 1 ст. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що органи місцевого самоврядування є юридичними особами, наділеними законодавством повноваженнями, у межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність [3]. Отже, у разі вчинення правопорушення суб'єкти органів місцевого самоврядування можуть бути притягнуті до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності.

Згідно зі ст. 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення, посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, навколишнього середовища, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків [4].

Згідно з Кримінальним кодексом України хабарництво вважається кримінальним злочином тільки в тому випадку, якщо економічна вартість неправомірної вигоди перевищує двісті та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [6, ст. 368]. Аналіз кримінального законодавства інших країн світу, в тому числі країн СНД, дає підстави стверджувати про недостатню суворість санкції ст. 368 Кримінального кодексу України. Так, у Республіці Азербайджан вищевказані дії караються у вигляді позбавлення волі від двох до семи років [8, п. 311.1, ст. 311]. У Республіці Білорусь винна особа карається позбавленням волі на такий же термін, однак з конфіскацією майна та без права обіймати аналогічні посади протягом всієї трудової діяльності [9, п. 1, ст. 430]. Винна особа у Республіці Таджикистан карається позбавленням волі на строк до п'яти років, однак без права обіймати певні посади до трьох років, а санкція статті передбачає притягнення до кримінальної відповідальності і за заступництво та потурання [10, п. 1, ст. 319]. Кримінальне законодавство Республіки Туркменістан передбачає покарання за цей вид злочину у вигляді позбавлення волі строком до восьми років з конфіскацією майна та без права обіймати аналогічні посади на строк до трьох років [11, п. 1, ст. 184]. Ті ж діяння, вчинені повторно, посадовою особою, яка займає відповідальне становище, або з вимаганням хабара, караються позбавленням волі на строк до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна [11, п. 2, ст. 184].

До дисциплінарної відповідальності державних службовців притягають за проступки, які порочать їх як державних службовців або дискредитують органи, в яких

вони працюють. За такий проступок передбачено два види відповідальності: дисциплінарним та матеріальний.

Матеріальна відповідальність настає також у випадку порушення цивільно-правового та трудового законодавства України.

У 2013 році постановою Кабінету Міністрів України було затверджено Типове положення про уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції. Цим нормативно-правовим актом було рекомендовано головам обласних рад, районним державним адміністраціям, центральним органам виконавчої влади утворити та забезпечити функціонування підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції у межах їх повноважень. У цьому положенні визначені основні завдання, які покладені на вищезазначені підрозділи, а саме:

1) проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції;

2) підготовка, забезпечення та контроль за здійсненням заходів щодо запобігання корупції; надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства;

3) участь в інформаційному та науководослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання та виявлення корупції, а також міжнародному співробітництві в зазначеній сфері;

4) проведення перевірки фактів своєчасності подання декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, перевірки таких декларацій на наявність конфлікту інтересів, а також здійснення їх логічного та арифметичного контролю;

5) здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів[7].

Для реалізації цих завдань уповноважений підрозділ проводить заходи щодо запобігання корупційних правопорушень, а також надає роз'яснення щодо застосування антикорупційного законодавства. Водночас вживає заходів до виявлення конфлікту інтересів та сприяє його усуненню,

контролює дотримання вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів. Так, наприклад, Харківською обласною державною адміністрацією виявлено та попереджено 3 факти конфлікту інтересів, які виникли в результаті господарської діяльності між районними державними адміністраціями та суб'єктами господарювання. У зв'язку з цим дві справи скеровано до суду, щодо третьої проведено службове розслідування. А також виявляє сприятливі для вчинення корупційних правопорушень ризики в діяльності посадових і службових осіб органу виконавчої влади, підприємства, установи та організації, вносить їх керівникам пропозиції щодо усунення таких ризиків. Надає допомогу в заповненні декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, проводить у встановленому законодавством порядку перевірку фактів своєчасності подання зазначених декларацій, їх перевірку на наявність конфлікту інтересів, а також здійснює логічний та арифметичний контроль декларацій. У разі виявлення під час перевірки декларації арифметичних або логічних помилок невідкладно письмово повідомляє про це відповідному суб'єкту декларування для подання ним письмового пояснення та виправленої декларації. У разі виявлення фактів, що можуть свідчити про вчинення корупційних правопорушень посадовими чи службовими особами органу виконавчої влади, а також ознак правопорушення за результатами перевірок декларацій про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру, інформує в установленому порядку про такі факти керівника органу виконавчої влади, а також правоохоронні органи відповідно до їх компетенції; веде облік працівників органу виконавчої влади, підприємства, установи та організації, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень. Взаємодіє з підрозділами з питань запобігання та виявлення корупції державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції; розглядає в межах повноважень повідомлення

щодо причетності працівників органу виконавчої влади до вчинення корупційних правопорушень [7].

Для подолання корумпованих схем, які використовуються в органах місцевого самоврядування, необхідно виявити чинники, що сприяють корупційним проявам і підготовки пропозицій щодо їх усунення, вдосконалити в національних законодавчих актах принципи запобігання і протидії корупції та порядок відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних правопорушень шкоди; поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави, а також створювати необхідні умови для встановленої відповідальності юридичних осіб за вчинення ними або їх уповноваженими особами корупційних правопорушень; розробляти дієві механізми порядку притягнення їх до відповідальності; законодавчо врегулювати процедуру оприлюднення в засобах масової інформації, даних про факти притягнення до відповідальності, визнані в судовому порядку винними у вчиненні корупційних правопорушень, з тим, щоб вони зазнавали громадського осуду за ці дії; забезпечити правові, інституційні, ідеологічні та інші необхідні умови для формування атмосфери професійної доброчесності; законодавчо слід закріпити більш високі вимоги до порядку підбору кандидатів на посади державних службовців і власне до кандидатур.

Усе більш актуальним стає питання соціальної відповідальності органів державної влади і місцевого самоврядування перед суспільством у цілому і перед кожним індивідом зокрема. Всі перераховані вище заходи повинні реалізовуватися комплексно, і тільки при наявності такого підходу можливе досягнення певних результатів щодо зниження рівня корупції в Україні.

Література

1. Мельник М.І. Корупція: проблеми визначення сутності і поняття // Вісник Академії правових наук України. – Харків. – 1997. - №3 (10). - С.76-86.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено причини існування такого негативного явища в системі органів місцевого самоврядування, як корупція. Проаналізовано сучасні методи боротьби з нею та запропоновано нові способи її протидії з урахуванням умов сьогодення.

SUMMARY

The article investigates the reasons for the existence of such negative phenomena in the system of local government, such as corruption. Modern methods of combating it and suggest new ways to combat with the present.

2. Бандурка А. М., Давыденко Л. М. Преступность в Украине: причины и противодействие: Монография. – Харьков: Гос. спец. изд-во „Основа”, 2003. – 368 с.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997-№ 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

4. Кодекс Украины об административных правонарушениях: закон от 07.12.1984, № 8073-Х (с изменениями и дополнениями) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1329896557051809>.

5. Закон Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно ответственности за коррупционные правонарушения» от 07.04.2011 г. № 3207-VI [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3207-17>.

6. Уголовный кодекс Украины : закон от 05.04.2001 г. № 2341-III [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.

7. Типове положення про уповнова-

жений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції від 04.09.2013 № 706 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/706-2013-п>

8. Уголовный кодекс республики Азербайджан. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 325 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://artlibrary2007.narod.ru/gukodeksi.html>.

9. Уголовный кодекс республики Беларусь : закон от 09.07.1999 г. № 275-З. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://artlibrary2007.narod.ru/gukodeksi.html>.

10. Уголовный кодекс Таджикистана с изменениями и дополнениями, внесенными Законами РТ № 684 от 13.11.1998 г. № 877, от 10.12.1999 г.- № 498, от 12.03.2001 г. № 6, от 12.05.2001 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://artlibrary2007.narod.ru/gukodeksi.html>.

11. Уголовный кодекс Туркменистана : утверждён 12.07.1997 г. № 222-1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://artlibrary2007.narod.ru/kodeks/turkmenistan_uk.doc.